

HÖGSKOLAN
I HALMSTAD

Språkvetarprogram - inriktning textbearbetning 180 hp

KANDIDATUPPSATS

Namn på karaktärer i fantasy litteratur genom tiderna

En onomastisk jämförelse av namn i svensk och engelsk fantasy litteratur

Frida Jalhed

Svenska språket 15 hp

Halmstad 2017-08-24

Högskolan i Halmstad
Akademin för lärande, humaniora och samhälle
Uppsats 15 hp, Svenska språket 61-90
Författare:
Frida Jalhed

Namn på karaktärer i fantasy litteratur genom tiderna

En onomastisk jämförelse av namn i svensk och engelsk
fantasy litteratur

Handledare:
Emilia Aldrin
VT 2017

Innehållsförteckning

1. Inledning.....	4
1.1. Syfte	5
1.2 Hypoteser	5
1.3 Disposition	6
2. Bakgrund	7
2.1. Fantasyns historia.....	7
2.2 Fantasyns historia i Sverige.....	8
3. Tidigare forskning	9
3.1. Tidigare forskning om namn i fantasy litteratur.....	10
4. Teori	12
5. Metod & material	15
5.1 Material	17
5.1.1. En presentation av de engelska böckerna.....	17
5.1.2. En presentation av de svenska böckerna	19
6. Resultat.....	21
6.1. Fantasy litteratur på engelska från 1950-talet till 2010-talet.....	21
6.1.1. Sammanfattning av namnförändring i engelsk fantasy litteratur	25
6.2. Fantasy litteratur på svenska från 1950-talet till 2010-talet	25
6.2.1. Sammanfattning av namnförändring i svensk fantasy litteratur	30
6.3. Jämförelse av namn i svensk och engelsk fantasy litteratur.....	30
7. Diskussion & slutsatser	33
8. Sammanfattning	37
9. Referenslista	38
10. Litteraturförteckning	40

Abstrakt

I den här undersökningen har jag haft som syfte att se om det finns ett förändrat namngivningsmönster i fantasy litteratur som har skett över tid och om denna förändring sker samtidigt och på samma sätt i fantasy från Sverige och i fantasy från Storbritannien. Till denna undersökning valdes 14 engelska böcker och 14 svenska böcker. Det valdes två från varje årtionde, från 50-talet till 2010-talet. Dessa böcker excerperades och namnen analyserades. Det framkom att namntypernas användning i svensk och engelsk fantasy skiljer sig mycket från varandra. Det kan observeras att det varierar vilka namntyper som används under vissa perioder.

1. Inledning

I en onomastisk artikel, *An Introduction to Naming in the Literature of Fantasy*, av Frederic M. Burelbach från 1982 visar författaren att det finns ett namngivningsmönster av vilka namn som karaktärerna i fantasylitteratur har och att dessa är från myter, namn från folksagor, historiska personer, påhittade namn med underliga ljudkombinationer, klassnamn (ex. Trollkarlen från Oz) eller namn som egentligen betyder något, genomskinliga namn, exempelvis blomnamn. Dessa namn valdes, enligt Burelbach, för att få läsaren att känna sig förflyttad till en avlägsen värld långt borta där magin flödar och där allt är annorlunda än i den verkliga världen (Burelbach, 1982).

Saken är den, stämmer detta fortfarande? Det finns i dag fantasyböcker som *Harry Potter and the Philosophers Stone* av J.K.Rowling (1997), där *Harry* och *James* är exempel på helt allmogliga och vanliga personnamn som inte går att placera in i Burelbachs system. Den här undersökningen ska ta reda på är om de mer allmogliga ”vanliga” namnen har ökat i fantasylitteraturen i Storbritannien och i Sverige och om denna förändring har skett samtidigt i de båda länderna.

Språkvetenskapligt ger denna undersökning ökad förståelse för namn i fantasylitteratur som är en genre där namngivning är viktigt för att bygga upp nya världar. Denna forskning visar på om detta skiljer sig åt mellan Sverige och Storbritannien. Den belyser ett outforskat onomastiskt fält, ett område som det inte finns någon forskning om. Litteraturvetenskapligt belyser denna undersökning förändringar inom en bokgenre.

Samhälleligt är undersökningen av vikt då den visar på en förändring gällande tolerans till magi eller behovet av att känna närhet till en överklig värld. Jag kunde ha valt att undersöka vilka namn som ges respektive inte ges på barn i dagens Sverige eller vilka namn som väljs på karaktärer i deckare, men jag valde fantasylitteraturens namn på karaktärer eftersom fantasyn är intimt förknippad med fantasin. Fantasin är verklighetens motsats liksom natten är dagens och liksom vi behöver sömn efter dagens arbeten behöver vi fantasin att balansera upp den konkreta världen. Jag valde att forska i fantasyböckers namngivning därför att jag tycker att fantasygenrens status borde höjas och ses som en tillgång i vårt samhälle. Fantasyn kan ge oss annorlunda och djupare förståelser bortom alla logiska, konkreta och vetenskapliga förklaringar, kan väcka upp nya kreativa tankar och dagens samhälle behöver kreativt tänkande personer som kan upptäcka nya rön inom vetenskapen, tekniska innovationer eller ge oss nya perspektiv på personliga problem.

Givetvis är fantasyn även en tillflyktsort undan t.ex. stress. Böckerna kan användas som rekreation, men eftersom dagens psykiska ohälsa ökar kan man ju undra om fantasygenren och över lag bokläsning inte når fram eller har förändrats liksom samhället i dag har blivit stressigare (många handlingar utförs samtidigt). Namn är något som ofta följer mode och trender. Därför belyser personnamn väldigt bra om det har skett en förändring. Är namnen i böckerna mer fantasifulla i dag eller förr? Vågar författarna i dag laborera med namntyper som kräver mycket av läsaren?

Med tanke på att det varje år visas en storfilm baserad på en fantasybok, vilken i dag med alla raffinerade specialeffekter kan ge författarens berättelser mer rättvisa, och som oftast får publikens gunst, tycker jag att en onomastisk forskning inom denna genre är väldigt aktuell och behövlig. Ett samhälle som inte tillåter fantasin är ett skrämmande odemokratiskt samhälle som tar ifrån människan en viktig dimension. Så med min uppsats vill jag åter belysa fantasyn som en absolut nödvändig genre i ett tolerant samhälle. Den här undersökningen är menad att öppna för framtida forskning. ”Fantasin är och förblir en mänsklig rättighet.” (Tolkien, 1972:62 Översättning av Åke Ohlmarks.)

1.1. Syfte

Syftet med denna uppsats är att se om namngivningsmönster i fantasy litteratur har förändrats över tid och om denna förändring har skett samtidigt och på samma sätt i fantasy utgiven i Sverige respektive i Storbritannien. Utifrån resultaten ska följande frågeställning besvaras:

- Finns det några skillnader mellan namntyperna som används i fantasy litteraturen från 1950-talet till 2010-talet?
- Vari består skillnaden; vilka typer av namn förekommer mer respektive mindre över tid?
- Följer svensk fantasy och brittisk fantasy samma förändringsmönster?

1.2 Hypoteser

Min hypotes, baserad på mina egna kunskaper om genren, är att det kommer att finnas en markant skillnad i fantasy litteraturen vad gäller namnen på karaktärerna beroende på årtal då böckerna är utgivna. Klassnamnen och de genomskinliga namnen tror jag kommer att vara färre i nutida böcker medan de etablerade namnen (t.ex. *Harry*) ökar. Jag tror även att mytologiska och historiska namn kommer att vara fler än tidigare medan de påhittade namnen varken blir fler eller färre.

Jag har även en hypotes att en förändring har skett i Storbritannien med namnskicket i fantasy och att denna eventuella förändring inte har skett i Sverige än, men att vi är på väg mot den. Fantasygenren i Sverige är ung om man jämför med Storbritanniens och det finns inte lika mycket svensk fantasy. Därför tror jag att Sverige kommer att vara i utvecklingsstadium på väg mot samma håll som Storbritannien, vilken har legat i fantasyns framkant länge och påverkat mycket med kända böcker som *Harry Potter*-serien av J.K. Rowling och *Discworld*-serien av Terry Pratchett.

1.3 Disposition

I kapitel ett presenteras bakgrunden till undersökningen, syftet och hypotesen. I kapitel två lyfts fantasyn fram och det presenteras en bakgrund till genren. I kapitel tre sammanförs tidigare undersökningar, både inom allmän litterär onomastik och inom litterär onomastiska forskning på fantasy. I kapitel fyra framförs teorier inom litterär namnforskning. I kapitel fem presenteras metoden och materialet. I kapitel sex visas resultatet av en analys där böckerna först behandlas efter ålder och originalspråk var för sig. De med engelska som originalspråk kommer alltså att analyseras kronologiskt för sig och de svenska böckerna för sig. Därefter kommer de att jämföras. Kapitel sju, diskussionen, följer sedan. Arbetet avslutas med en sammanfattning och en referenslista samt en litteraturlista.

2. Bakgrund

Fantasy är en litteraturgenre som inte följer någon fast textnorm utan texttyperna inom genren skiljer sig mycket från varandra. David Pringle skriver om detta i sin bok *The Ultimate Encyclopedia of Fantasy* från 1997. Texttyper i genren skiljer sig mycket från varandra, men de kan enligt Pringle delas in i: sagor (t.ex. *Askungen* men även böcker som *Trollkarlen från Oz*), högfantasy (böckerna utspelar sig i en magisk annan värld ex. *Sagan om ringen*), djurfantasy (bokens karaktärer är djur ex. *Det susar i säven*), arabisk fantasy (t.ex. *Aladdin och den magiska lampan*), chinoiseiefantasy (kinesisk fantasy med inslag av fabler och drakar t.ex. *Kai Lungs plånbok*), arthuriens fantasy (boken bygger på Arthurlegenden ex. *Svärdet i stenen*) och magisk realism (bokens magi döljs av realism ex. *Mästaren och Margarita*) (Pringle, 1998:20-37). Det finns även dark fantasy (boken innehåller mörkerväsen, som vampyrer, och/eller kampen mot dessa ex. *Om jag kunde drömma*) och urban fantasy (boken utspelar sig i stadsmiljö ex. *Elidor*) (Ekholm, 2000:67).

Att denna uppdelning över huvud taget är viktig på grund av att namnen kan skilja sig beroende på texttyp. I den här undersökningen berörs inte texttyperna sagor, arabisk fantasy och chinoiseiefantasy.

2.1. Fantasyns historia

Enligt Eriksson (2007) fanns fantasy långt innan det blev en genre. Under medeltiden skrevs det litteratur som vi enligt Eriksson i dag skulle räkna in som fantasy då det i dessa förekom dvärgar, jättar, monster, gastar, demoner och kampen mellan gott och ont (Eriksson, 2007:15). Det fanns på medeltiden en genre, mirabilia (latin för fantastisk/otrolig) som är en form av föregångare till fantasy (Eriksson, 2007:17).

Enligt Holmberg (1995) introducerades genren fantasy först 1858 då boken *Phantastes: a Faerie Romance for Men and Women* publicerades av den engelske författaren George MacDonald det året. Den räknar Holmberg som den första riktiga fantasyromanen och genren introducerades först nu (Holmberg, 1995:14). En annan känd engelsk fantasyförfattare från samma tid är Lewis Carroll med *Alice in Wonderland* (Holmberg, 1995:15-19).

Runt sekelskiftet kom en stor blomstringsperiod för fantasyungdomslitteraturen och under denna tid skrevs många böcker som fortfarande i dag är välkända, till exempel *Mary Poppins*

av P.L. Travers, *Nalle Puh* av A.A. Milne och *The Wizard of Oz* av Frank Baum samt *The Adventures of Tarzan* av Edgar Rice Burroughs (Holmberg, 1995:35, 38-39).

När C.S. Lewis publicerade Narnia-serien på 50-talet blev det ett genombrott för fantasyn menar Holmberg (Holmberg, 1995:80), men den kom sedan att överskuggas lite när J.R.R. Tolkien gav ut *The Lord of the Rings* som blev grunden för fantasy, utvecklade den och i publikens ögon blivit en måttstock för vad fantasy är för något. Holmberg påpekar också att när den utgavs så var den det mäktigaste fantasyverk som publicerats (Holmberg, 1995:84). Massproduktionen av böcker hade inte nått fantasygenren då, men Tolkiens böcker fick genren att uppmärksammas och masstryckning att blomma upp. (Holmberg, 1995:86-87).

Holmberg lyfter fram att på 60-talet var det framförallt till yngre publik som litteratur riktades (Holmberg, 1995:108-109). Vid 70-talets början flyttades fantasyns fokus till USA och det blommade upp ett enormt antal amerikanska fantasyförfattare. Holmberg lyfter fram att utgivningen ökade drastiskt fram till 1987 där den sedan har varit stabil. Holmberg har teorier om att detta kan ha en koppling till ungdomsrörelser som uppstod med Flower-Power (Holmberg, 1995:114). På 80-talet ökade fantasyproduktionen, men inspiration hämtades från tidigare verk och det kom att bildas den stereotypa fantasyn (Holmberg, 1995:147). Den mest kända författaren är den amerikanske David Eddings med *The Belgariad Series* (Holmberg, 1995:149)

På 90-talet är de mest uppmärksammade fantasyförfattarna från England. De första Harry Potter-böckerna av J.K. Rowling och *His Dark Materials* av Philip Pullman utgavs och kom att bli väldigt omtalade och omtyckta (Ekholm, 2000:62).

2.2 Fantasyns historia i Sverige

Ekholm (2000) belyser att i Sverige var fantasyn först inte accepterad som seriös litteratur och det dröjde länge innan den blev det. Genombrottet för översättningar 1980 förändrade mycket. Enligt Ekholm placerades tidigare fantasy litteratur på barnavdelningen på biblioteken. Därför är det i dag oklart hur uppdelningen mellan barn och vuxenböcker i denna genre ska ske (Ekholm, 2000:63). Ekholm ser Astrid Lindgren som en av de främsta äldsta representanterna för svensk fantasy. Andra namn som har blivit stora i Sverige är Maria Gripe och Sven Christer Swahn (Ekholm, 2000:64).

På 90-talet började det komma mer och mer debutanter inom genren, men dessa hade svårt att slå sig fram bland alla översättningar från andra länder. Bland annat Niklas Krog är en som kan nämnas av dessa (Ekholm, 2000:65).

3. Tidigare forskning

Det finns mycket tidigare forskning om namn i litteratur av olika slag, många med syfte att undersöka en författares speciella val av namn eller namnens funktion i litteratur. I en artikel av Franz Kafkas böcker 1978 av Elizabeth M. Rajec har namn blivit indelade efter påhittade länkade morfem, deskriptiva namn, enkla namn eller initialer (M. Rajec, 1978: 1). Rajec undersökte namnen i de mest kända verken av Kafka och den strukturen i namnen som var liknande mellan författarens mer framträdande huvudkaraktärer (M. Rajec, 1978:7-6).

Andra litterära onomastiska undersökningar har skett. Bland annat så finns det en artikel av John A. Stoler 1985 om namn i Charles Dickens bok *Hard Times*. I denna undersökning inriktar sig Stoler på hur Dickens använder namn och fångar karaktärernas personlighet i namnen med associationer och etymologi (Stoler, 1985:8). Andra undersökningar av Charles Dickens böcker finns. I en artikel av Michael Adams har man undersökt namnens ljud (vilka associationer man kan få, evokationer, suggestioner) och etymologi (Adams 2011:2-5).

År 2004 skedde en tysk undersökning av Friedhelm Debus om funktioner som namn har i tysk litteratur. I sin artikel skriver han om hur namnen passar ihop med karaktärernas personligheter och historia (Debus, 2004:3). År 2014 skedde en liknande undersökning av namn i dansk litteratur av Katarina van Dalen-Oskam (van Dalen-Oskam, de Does, Marx, Sijaranamual, Depuydt, Verheij, & Geirnaert, 2014).

Fokus ligger ofta på funktionen som namnen bär på. Forskning av namn i fantasy litteratur finns det däremot betydligt färre om. Metoden i undersökningarna är analyser av namn. Namnen kategoriseras kvantitativt på olika vis och sedan summeras vilken namntyp som förekommer mest. Därefter analyseras namnen efter vilken funktion som de har kvalitativt i texten. Efter detta dras slutsatser om varför det är så.

Ingen studie av namn i fantasy diakront har skett och det finns inga undersökningar av jämförelser mellan svensk och engelsk fantasy. Den mesta forskningen fokuserar på namnens funktion för karaktärisering av karaktärerna. De observerar inte om det finns någon skillnad eller utveckling mellan olika länders litteratur och om det har skett en förändring från 50-talet till nutid i namngivning.

3.1. Tidigare forskning om namn i fantasy litteratur

På 1980-talet gjorde Burelbach i en artikel ett inringande kring namngivningen inom internationell fantasy och försökte fastställa en norm för vilken namngivning som det finns inom denna genre av litteratur. Han analyserade fantasybäckers namn ur äldre fantasy från olika länder. Han kom fram till att för att skapa en magisk värld så var det två metoder som en författare kunde välja mellan vid namngivning: historiska namn (namn valda efter historiska personer, platser och myter) eller påhittade namn (namn med en konstig ljudkombination, imitationer av historiska namn eller namn med genomskinlig betydelse). Dessa valdes enligt följande mönster (Burelbach, 1982:8-9):

Historiska namn

1. Myter och traditionell fiktion
2. Platser långt borta
3. Historiska tidsepoker

Påhittade namn

1. Imitationer av historiska namn
2. Ovanlig bokstav/ljudkombination
3. Klassnamn (namn som röjer karaktärens samhällsklass ex. Trollkarlen från Oz)
4. Paronomastiska namn (namn med genomskinlig betydelse och ordlekar)

Enligt Burelbach syftar namnval i fantasy till att få läsaren att känna sig förflyttad till en avlägsen värld långt borta där magin flödar och där allt är annorlunda än i den verkliga världen (Burelbach, 1982:6).

I tidigare forskning om fantasy litteraturs namn så är det en övervägande stor del av undersökningarna gjorda på namnen i J.R.R Tolkiens böcker. I en artikel från 2014 av Wendy Baker om valen av namn i Tolkiens värld delade Baker upp namnen i Tolkiens böcker i fem grupper efter vilka av Tolkiens folkslag som de tillhörde och sedan undersöktes det om de hade liknande fonem och struktur med språket och folkslagens respektive kultur (Baker, 2014: 7). Det har nämligen framkommit att Tolkien kan ha kommit på sina magiska språk innan världens namn eller karaktärernas namn och att dessa gavs för att fonetiskt stämma in med språken (Baker, 2014:4).

Det finns mycket mer internationell forskning om namnvalen i Tolkiens värld. Christopher L. Robinson har i en artikel från 2013 gjort en undersökning om vad i Tolkiens namn som gör

att de "passar in" med världen och karaktärerna samt känslan, bland annat vilka morfologiska former, etymologi och ljudsymbolism som existerar (L. Robinson, 2013. s. 1). En tidigare undersökning har även gjorts av Christopher (2012) som undersöker historiska namn i *Silmarillion*. Det finns även äldre undersökningar av namn i Tolkiens värld bland annat av Simpson (1981) som undersöker om det finns ett samband mellan namn och moral och karaktärer, Jeffrey (1981) som sammanställer och kritiskt granskar namnen, Algeo (1984) som berör namn på platser i Midgård, Broadwell (1990) som försöker ser namnen ur identitetsperspektiv och dess roll i berättande, Loback, (1991a, 1991b) som i båda sina artiklar redogör för Tolkiens namns härkomst.

Övrig forskning av namn i specifika fantasyböcker finns. Algeo har gjort två äldre undersökningar: den första om hur magin fångas i namn i Ursula Le'Guins *Earthsea* (Algeo 1982) och den andre om namnen i Baums Oz-värld (Algeo, 1986). Robinson gjorde också en undersökning 2008 om namnen i *Earthsea* (Robinson, 2008).

Det finns även en artikel av Katharina Leibring (2014) om karaktärers namn i Pelle Svanslös värld och i fokus i den här undersökningen är hur namnen ser ut. Detta är en svensk undersökning. Av resultatet framgick vilken typ av namn som användes i boken och hur väl dessa stämmer med karaktärerna.

Samma år gjordes en undersökning av översättningar av egennamn i sex fantasyromaner av Carl-Willem Ersgård och om hur översättarna väljer att översätta namnen på olika vis och med generella tendenser. Han använder sig av internationell fantasy i undersökningen. Även i denna forskning undersöks fantasynamnens funktion (Esgård, 2014:19). Namnen delades in i kategorier och analyserades (Ersgård, 2014:22). Ersgård kom fram till att översättarna försöker att behålla uppbyggnad och association i översättningen på bekostnad av betydelsen som ibland helt ändras (Ersgård, 2014:36).

En tysk undersökning skedde 2007 av Hilke Elsen och återigen undersöktes struktur och funktion av namn, men den här gången inom internationell fantasy och science-fiction. Funktionen som namnen har i båda typerna av litteratur skiljer sig enligt Elsen från övrig litteratur då de inte utspelar sig i den verkliga världen utan i en fiktiv (Elsen, 2007:151-152). Hon kommer fram till att namnen har som uppgift att både förflytta läsaren till en annan magisk värld och sedan få läsaren att godta vad som sker i verket trots att det är omöjligt. Elsen kartlade också olika typer av namn som förekommer: namn som gavs fiktiva personer, namn som tilldelades en grupp av personer och klangsymboliska namn. Strukturen i namn varierar enligt Elsen. (Elsen, 2007:153-155).

4. Teori

Namn är något som ständigt finns ibland oss. Alla människor har ett namn och namnet skapar en bild av den personen som man talar om och namn behövs därför som en viktig beståndsdel i språket. Nyström lyfter fram i *Namn och namnforskning* att namn behövs för identifiering. Både i verklighet och i litteratur är det viktigt med nya namnförebilder, namnval och namngivning. Namngivarna är viktiga för namnen då deras personlighet, bakgrund och intressen spelar in i vilket namn som ges (Nyström, 2013:12-14).

År 2012 skrevs en artikel om namns spegling av individens/karaktärens identitet av Benedicta Windt-Val. Windt-Val menar att identiteten skapas med namn för att få karaktären i böckerna att kännas verkligare och både historia, kulturbakgrund och språk kan spela in (Wint-Val, 2012:2-6).

Debus poängterar i sin bok *Namen in literarischen werken*, 2002, att namnen i böcker är mer specifikt valda för karaktärens personlighet, men så är det inte i den verkliga världen. När ett barn namnges så vet man inte om namnen passar med den nyföddes personlighet (Debus, 2002:13). Debus för bland annat fram att namn kan ha makt t.ex. gudanamn, gastnamn, demonnamn och djävulen. Denna makt förekommer som en magisk makt i folksagor (Debus, 2002:14-15). Debus belyser också att namnen i litteratur kan utöva detta och de försöker vara konkreta. Debus pekar mycket på namngivning i litteratur. Appellativ (substantiv) har en egen status i språket som namngivning och speciellt i litteraturen. Namn som betyder saker, bildnamn, är vanliga i litteratur men inte i verkligheten. Dessa ord har lexikalisk bas och etymologisk betydelse. Konkreta ord är till exempel tyskans *Tisch* (som betyder bord) och den typen av konkreta namn finns i litteratur (Debus, 2002:26). Abstrakta ord kan bli till konkreta namn. Namn av dessa typer kan bli omoderna om ord som de härstammar från försvinner eller vid förändrat språkbruk t.ex. Faustus (latin) där etymologin har försvunnit ur det allmänna medvetandet (Debus 2002:28). Det finns namnfysiognomik, alltså att suggestiva talade namn kan vara imaginativa, emotiva och associativa. Vissa namn ger sympatiska eller osympatiska associationer (Debus, 2002:29).

I en artikel av Grant W. Smith behandlas filosofin i språket och att det finns en relation mellan alla ord och deras referenser. (Smith, 2016:295). Smith lyfter fram att substantiv kan ha olika attribut, till exempel ger ordet *hund* oss denotationen hund och många konnotationer (t.ex. vara däggdjur och gå på fyra ben). Många namn i sig har egentligen ingen betydelse dvs. saknar oftast konnotation (Smith, 2016:298). Namnet har däremot en självklar

denotation. Det finns även namn som både har denotation och konnotation t.ex. *Sten* (mitt exempel). Det handlar också om vad associationerna blir till namnet/personen när det refereras till dem. Många gånger väcks många associationer samtidigt. Smith påpekar att dessa associationer finns redan på förhand hos de båda inblandade parterna, den som kommunicerar och den som tar emot (Smith, 2016:296).

Smith pekar på att i namn finns det inbäddade semiotiska tecken som väcker associationer. De vanliga typerna är ikoner, index och symboler enligt filosof Charles Sanders Peirce (Smith, 2016:303). En ikon är som en symbol för ”det”. Smith förklarar det med exemplet med en fjäril som kamouflerar sig undan fåglar genom att härma bark. Fåglarna ser fjärilen och tror att den är bark och fjärilen är dold. Det är en typ av association. En index indikerar på något, som t.ex. att rök indikerar eld. Det avslöjar det som den refererar till. Symboler är de mest komplexa. Den styrs av språkliga lagar och relaterar många företeelser. Enhörning är ett exempel. Det är en symbol. Den finns inte i verkligheten, men på grund av språkliga regler så kan vi föreställa oss den och symboler måste alltid läras in (Smith, 2016: 303). Smith anser att människor har lättare att minnas symboler än namn. Däremot är namns funktioner så associativa att de enligt Smith bör räknas in i samma grupp som ikon, index och symbol. Ikoniska associationer i namn kan höja dem från fonematisk och onomastisk presentation av orden (Smith, 2016:304). En ikonisk association är t.ex. *Albus* vari namnet det döljer sig det latinska ordet för vit (egen kommentar). Ikonisk likhet finns också enligt Smith och det är när man med bokstäver försöker skapa och styra associationerna medvetet (Smith, 2016:304). Smith kommer fram till att alla namn väcker associationer på något sätt, men de är individuella (Smith, 2016:309).

Om vi återgår till Debus så anser han att författare bara har två val, hitta på eller ta ett existerande namn. Namn som väljs är namn som är autentiska från historien, namn som är allmänt förekommande i vardagen, eller namn som följer med stoffet när fakta söks till skrivningen (Debus, 2002:34). Detta gör så att det enligt Debus finns fyra möjligheter (Debus, 2002:34):

1. Namnen och namnbäraren är verklighetstroga
2. Namnen är verklighetstroga, men namnbäraren är fiktiv
3. Namnen och namnbäraren är fiktiva
4. Namnen är fiktivt, men namnbäraren är verklighetstrogen

Debus påpekar också att det måste finnas en form av verklighet för att illusionen ska bli möjlig (Debus, 2002:36). Namnen skapas med namnidentitet och namnärhet. Det finns också namntabu, dolt namn, krypterat namn, nylanserat namn, namnmagi, namnlogik och namnbyte

Debus skriver att det finns olika typer av namn (Debus, 2002: 58-70):

1. Talande namn (namn som består av lexikon med etymologisk betydelse)

1.1. Symbolnamn (allmänna namn som på latin/grekiska betyder något som stämmer på karaktären)

2. Klassificerande namn (omnämnda efter religion, nationalitet, social grupp, arbete)

3. Klangsymboliska namn (rytmiska namn ljudmässigt, skapar fonemiska konnotationer)

4. Personifierade namn (namn som blivit beständiga runt en viss karaktär istället för betydelse t.ex. Medea)

Det är Debus åsikt att namns viktigaste funktion i litteratur är att identifiera (Debus, 2002:73). Den litterära personen blir av namnet konkretiserad. Namnen skapar en identitet åt karaktärerna (Debus, 2002:74) och fullbordar illusionen av en realitet. Namnen fungerar alltså som ett verktyg till illusion, menar Debus. Innehåller bokverken andra världar så vill man göra en form av skillnad mellan världarna med hjälp av namn (Debus, 2002:77). Karaktärisering är en viktig funktion som namnen har. Namnen fyller betydelse på namnbäraren med hjälp av sina konnotationer och denotationer (Debus, 2002:77). Namns funktion är också att skapa mystik t.ex. genom att namnge efter mytologi eller sagopersoner eller historiska personer (Debus, 2002:81). Namnen skapar även en betoning socialt, psykologiskt och idealistiskt (Debus, 2002:81). Det kan finnas positiva och negativa laddningar i namn som skapar en känsla hos läsaren (Debus, 2002:91).

Bertie Neethling har i en artikel belyst att det finns historiska och mytologiska namn i litterära verk som ges för att tolkas och förstås av läsaren och det måste då alltså finnas en förförståelse (Neethling, 2016:310).

Namnen liknar varandra eller skiljer sig från varandra beroende på vilken genre som litteraturen har så undersökningar av namn borde ske efter genrer enligt Birgit Falck-Kjällquist. (Falck-Kjällquist, 2016:330). Falck-Kjällquist tar också upp undersökningar av fantasys namnval efter genre bl.a. Tolkiens namns funktion, struktur och att somliga kommer från gammelengelska och gammelsvenska (Falck-Kjällquist, 2016:336).

5. Metod & material

Min metod innebär att jag först väljer ut två svenska böcker och två engelska böcker från 50-talet, 60-talet, 70-talet, 80-talet, 90-talet, 2000-talet och 2010-talet och sedan exciperar jag (identifierar och lyfter ut) alla karaktärernas namn. Dessa namn skriver jag sedan in på Microsoft Office Excel. Efter det kategoriseras namnmaterialet efter bokens utgivningsår och vilka namntyper som de hör till. Därefter sker en analys ifall namnen inom en viss grupp har ökat eller minskat över tid och därpå sker en jämförelse mellan svensk och brittisk fantasy för att se om detta har skett samtida i de båda ländernas litteratur. Att jag valde att jämföra den engelska fantasy litteraturen med den svenska var på grund av att fantasybegreppets historia är äldst i den engelska litteraturen jämfört med övriga länders litteraturhistoria. Själva genrebegreppet uppstod i England.

Jag valde denna metod därför att det är enklare att se om det har skett en namnförändring och om det finns några likheter mellan svensk och engelsk fantasys namnval om namnen lyfts ut och kategoriseras. Nackdelar med denna metod är att andra aspekter än just namntypernas användning inte går att se. Det går inte att på detta sätt analysera om texttyperna har en inverkan på den möjliga namnvalsförändringen. Att Excel valdes var för att det var enklare att kategorisera och analysera namnet i det datorprogrammet. Nackdelarna med detta dataprogram är riskerna för felavläsning vid analyseringen, men fördelarna med den är att det är ett hjälpmedel vid hantering av stora material.

Urvalet av böcker har gjorts efter författarpopularitet och tillgång på lokala bibliotek. Att det valdes två svenska och två engelska fantasyböcker från varje decennium från 50-tal till 2010-tal beror på att jag ville ha lika många böcker från båda länderna i respektive årtal och den svenska fantasy litteraturen hade väldigt få tillgängliga representanter för 50-talet och 60-talet. Den svenska litteraturen valdes efter fantasyelement som förekom i dem då genrebegreppet uppkom sent i Sverige. Bokurvalet gjordes i första hand efter popularitet. För att ta reda på vilka böcker som var mest omtyckta/populära från en viss tid så använde jag för den engelska litteraturen topplistor från den kända bokhemsidan Goodreads där det har skett stora omröstningar om vilka böcker som var mest omtyckta inom olika decennier. Dessa var utförda med högt omröstningsunderstöd. Den svenska litteraturen valdes efter popularitet på bokhandlarnas försäljningslistor.

Antal namn i de olika årtalen är följande. De engelska namnen under 50-talet är 159 namn, på 60-talet 35 namn, i litteraturen från 70-talet 138 namn, under 80-talet 103 namn, på 90-talet 292 namn, i litteraturen från 2000-talet 90 namn och under 2010-talet 254 namn.

De svenska böckerna hade över lag färre namn på karaktärer. De svenska namnen under 50-talet är 63 namn, på 60-talet 46 namn, i litteraturen från 70-talet 76 namn, under 80-talet 204 namn, på 90-talet 49 namn, i litteraturen från 2000-talet 66 namn och under 2010-talet 270 namn.

Materialets texttyper är inte av samma art. Av materialet så var flertalet högfantasy eller urban fantasy, men det ingår en djurfantasy, en arthuriansk fantasy och två dark fantasy. Att texttyperna blev så spridda berodde på tillgången.

Kategorierna av namntyper som jag kommer att utgå ifrån är en blandning av Burelbachs och Debus system samt egna inslag. Jag kommer att använda mig av huvudkategorierna igenkännbara namn och nyskapade namn. De igenkännbara namnen definierar jag som namn som är igenkännliga för läsaren. Det är karaktärens namn som är etablerade i den verkliga världen t.ex. *Harry*, namn på mytologiska varelser t.ex. *Gaija* och namn från historiska platser/personer t.ex. *Medea*. De nyskapade väljer jag att definiera som namn som endast förekommer i de utvalda bokverken. Det finns namn av denna typ som bär på en betydelse, ett lexikon som är igenkännligt t.ex. *Torn*, men som namn är det inte igenkännbart och är alltså ett nyskat namn.

Inom dessa kategorier kommer namnen också att kategoriseras i underkategorier: klangsymboliska namn, klassnamn, etablerade namn och genomskinliga namn. Klassnamn och genomskinliga namn samt klangsymboliska namn kan förekomma hos både nyskapade och igenkännbara namn. De klangsymboliska namnen är namn där det finns en fonetisk betydelse. De är skapade för att klinga på ett visst sätt fonemiskt och för att med sin klang väcka associationer (t.ex. *Rumblebuffin*, *Bill* och *Bull*). Klassnamn är namn som avslöjar personens religion, nationalitet, social grupp, arbete och efternamn (t.ex. *The White Witch*, *Herr Lumplund*, *Biskop Hatto*). De genomskinliga definierar jag som namn som betyder något, även på andra europeiska språk, som index eller ikon (t.ex. *Miss Greythorne*, *Albus Dumbledore*). Etablerade namn definierar jag som namn som mycket väl skulle kunna läggas på barn i dag t.ex. *Magnus* och *Sofia*.

Ett namn kan ha flera underkategorier. Ett exempel är namnet *Jakob Våthatt* (*Rövarna i Skuleskogen* 1988). *Jakob* är ett etablerat namn och alltså igenkännbart. Däremot *Våthatt* är genomskinligt och nyskat eftersom det inte är igenkännbart som namn. Namnen kommer

därför att delas upp i många kategorier. Utöver detta kommer det att skiljas på om namnbärarna är människor, djur, alver osv.

5.1 Material

Materialet består av fantasy litteratur under perioden 1950-talet till 2010-talet, två från varje årtionde och land, Sverige och Storbritannien.

Litteraturen från Storbritannien som ska undersökas är *The Lion, the Witch and the Wardrobe* av C.S. Lewis, *The Fellowship of the Ring* av J.R.R. Tolkien, *Elidor* av Alan Garner, *James and the Giant Peach* av Roald Dahl, *The Crystal Cave* av Mart Stewart, *The Dark is Rising* av Susane Cooper, *Mort* av Terry Pratchett, *Howl's Moving Castle* av Diana Wynne Jones, *The Golden Compass/Northern Lights* av Philip Pullman, *Harry Potter and the Philosophers Stone* av J.K. Rowling, *The Spooks Apprentice* av Joseph Delaney, *Magyk* av Angie Sage, *Prince of Thorns* av Mark Lawrence och *Beating of his Wings* av Paul Hoffman.

Litteraturen som är svensk som ska undersökas är *Mio min Mio* och *Bröderna Lejonhjärta* av Astrid Lindgren, *Tordyveln flyger i skymningen* av Maria Gripe, *Rövarna i Skuleskogen* av Kerstin Ekman, *Sagan om Ingeland* av Alf Hambes, *Alla tiders Pelle Svanslös* av Gösta Knutsson, *Johannesnatten* av Gull Åkerblom, *Sejtes skatt* av Moni-Nilsson Brönneström, *Mahoganyögat* av Maud Mangold, *Den stora fredens krig* av Niklas Krog, *Vanderland* av Erik Granström, *Nyckeln* av Sara Bergmark Elfgren & Mats Strandberg och *Biskop Hattos torn* av Sven Christer Swahn samt av samme författare *Vår man i Nyhavn eller de kalla männen från Atlantis*.

5.1.1. En presentation av de engelska böckerna

The Lion, the Witch and the Wardrobe av C.S. Lewis (1950) handlar om fyra barn som genom ett klädskap förflyttas till det magiska landet Narnia som är försjunket i evig vinter under The White Witch styre. Det finns en profetia om att de här fyra barnen kommer att rädda Narnia och de ger sig av på en farofylld färd för att möta lejonet Aslan och besegra häxan. Det är andra boken i en serie på sju böcker.

The Fellowship of the Ring av J.R.R. Tolkien (1954) är första delen I en trilogi. Boken handlar om hobben Frodo som ärver en mystisk magisk ring som visar sig tillhöra mörkrets furste Sauron, vars hantlangare letar efter den. Ringen visar sig vara mycket farlig och Frodo tvingas ge sig av på en lång och farofylld färd tillsammans med ett färdssällskap mot den enda platsen där ringen kan förgöras.

Elidor av Alan Garner (1965) handlar om fyra syskon som i London hittar en väg in i det magiska riket Elidor som är hotat av mörker. De är utvalda att rädda Elidor genom att vakta fyra skatter som genererar Elidors ljus.

James and the Gigant Peach av Roald Dahl (1967) handlar om en pojke som heter James som bor hos sina elaka mosttrar. Han får magiska små varelser av en mystisk gammal man som gör en persika och en grupp insekter väldigt stora. James och insekterna ger sig sedan iväg på en resa New York ombord på persikan.

The Crystal Cave av Mart Stewart (1970) bygger på Arthur-legenden och följer en ung Merlin innan Arthurs födelse och kungarnas strider om makten över England.

The Dark is Rising av Susane Cooper (1973) handlar om en pojke som på sin elfte födelsedag får reda på att han har magi och hamnar i ett magiskt sällskap som kämpar mot mörkrets makter och den ondskefulle The rider.

Mort av Terry Pratchett (1987) handlar om en pojke som heter Mortimer, men kallas Mort, som blir Dödens lärjunge och ska lära sig hans jobb att hämta själar. När Mort ska hämta en prinsessas själ och inte gör det för att han tycker synd om henne så skapar han en rispa i verklighetens väv. Mort är fjärde boken i *Discworld*-serien och den första i *Death trilogy*.

Howl's Moving Castle av Diana Wynne Jones (1988) handlar om Sofie som bor i ett magiskt land och tillverkar hattar tills hon blir förvandlad till en gammal tant av en ondsint häxa. Hon möter då trollkarlen Howl som bor i ett levande slott och flyttar in där.

The Golden Compass av Philip Pullman utkom 1995, då med titeln *Northern Lights*. Boken utspelar sig i en parallellvärld till vår, där varje människa har något som kallas daimon, vilket är en del av människans själ i form av ett djur. Huvudkaraktären, Lyra, ger sig av på en jakt efter sin bästa vän som blivit kidnappad och med sig har hon ett instrument som kan besvara hennes frågor och som liknar en kompass i guld.

Harry Potter and the Philosophers Stone av J.K. Rowling (1997) handlar om en pojke vid namn Harry Potter som börjar gå på en trollkarlsskola. Där händer det sedan mystiska saker och Harry och hans vänner tror att den onde Voldermort är ute efter att stjäla de vises sten. De försöker då hindra honom.

The Spook's Apprentice av Joseph Delaney (2004) handlar om en trettonårig pojke som blir lärling åt The Spook (Väktaren) som fjättrar och bekämpar onda varelser som häxor och boggartar som hotar den engelska medeltidslandsbygden. Det är den första delen i en serie på tretton böcker.

Magyk av Angie Sage (2005) utspelar sig i en magivärld och berättelsen kretsar kring trollkarlsfamiljen Heap. Den yngsta i familjen, en dotter, är huvudkaraktären. Hon visar sig

vara adopterad och är egentligen landets prinsessa, vars föräldrar blev mördade. Hon och familjen tvingas fly när mördaren börjar leta efter henne.

Prince of Thorns av Mark Lawrence (2011) handlar om en prins som sett sin mor och yngre bror mördas av en greve. Hans far slår sedan en pakt med mördaren för att få en god handel. Prinsen, driven av sin hunger efter hämnd, går med i ett rövarband och vill hämnas på greven för det han gjorde. Det är första delen i en trilogi.

Beating of his Wings av Paul Hoffman (2013) är den sista delen i en trilogi. Den utspelar sig i en annan dimension och kretsar kring kriget mellan Redeemers och grannlandet. Huvudkaraktären har vuxit upp hos Redeemers, men bytt sida. Redeemers ledare har tränat honom till att bli en dödens ängel och han använder sina stridskonsttalanger mot Redeemers.

5.1.2. En presentation av de svenska böckerna

Alla tiders Pelle Svanslös av Gösta Knutsson (1951) är en fortsättning på berättelserna om en katt utan svans och hans familj som firar jul och råkar ut för problem, som hur han ska kunna hitta en fin present till sin fru Maja eller överlista den elake katten Måns. Den utspelar sig i Uppsala.

Mio min Mio av Astrid Lindgren (1954) handlar om barnet Vilhelm Olsson som växer upp hos några släktingar och har inga föräldrar. Han möter en mystisk ande som tar med honom till ett magiskt rike. Där får han veta att han heter Mio och att hans pappa är kung över ett rike. Han får också höra om den onde riddaren Kato som kidnappar barn och han ger sig av med en nyfunnen vän för att stoppa Kato.

Biskop Hattos torn av Sven Christer Swahn från 1960 handlar om en yngling som ser sin gård bli förstörd för att hans familj stödde en hertig som försökte störta Tysklands kung och ena Tysklands många hertigdömen. Han ger sig av för att finna biskopen Hatto som han inte vet är i maskopi med dem som förstörde hans hem och han blir sedan förd till Hattos fruktade råttorn.

Vår man i Nyhavn eller de kalla männen från Atlantis är skriven av samme författare (1967) och handlar om en journalist som är på väg till ett spiritistmöte när han plötsligt märker att han är förföljd av tre män. Det uppdragas att männen är från Atlantis och söker efter en formel som kan ge dem världsherravälde. De söker också Atlantis tronföljare.

Bröderna Lejonhjärta av Astrid Lindgren gavs ut 1973 och den handlar om två bröder som dör och hamnar i ett magiskt land, Nangijala. Där råkar de ut för äventyr och blir indragna i striden mot grannlandet Törnrosdalens tyrann Tengil.

Tordyveln flyger i skymningen av Maria Gripe från 1978 handlar om en grupp av ungdomar i en by i Småland som vattnar blommor på en mystisk gård och hittar meddelanden och får mystiska telefonsamtal. Det ska finnas en märklig och förbannad egyptisk staty gömd någonstans i byn.

Sagan om Ingeland av Alf Hambes från 1984 och handlar om kung Inge av Ingeland som plötsligt försvinner och det blir en kamp om hans tron. Den utspelar sig i ett fantasiland.

Rövarna i Skuleskogen av Kerstin Ekman från 1988 handlar om trollet Skord i Ångermanland som är med i ett rövarband i Skuleskogen. Han reser sedan därifrån och man får följa allt som han upplever i människornas värld när han reser omkring i flera århundraden.

Johannesnatten av Gull Åkerblom (1992) handlar om en flicka vid namn Mathilda som hittar en annons i tidningen om att någon önskar stifta bekantskap med en kattälskande person och en tonårsdotter. Mathilda och hennes mamma går hem till denna person som skickat in annonsen och möter en mystisk person och dess katt och det ännu mer märkliga huset. De blev sedan indragna i husets hemlighet.

Sejtes skatt av Moni Nilsson-Bränneström (1998) handlar om två barn i ett kungarike som har blivit erövrade av den onde tyrannen Faro som letar efter Sejtes legendariska skatt. Deras far är ledaren för upprorsstyrkan som kämpar mot honom. Barnen ger sig ut på en episk färd för att be grannlandet om hjälp att besegra Faro.

Mahognyögat av Maud Mangold från 2000 är andra delen på Landet innanför-serien. Den handlar om några barn som kan gå från vår värld in till en annan och återvänder till den magiska världen och rädda den undan en farlig sekt som håller på att förstöra landet.

Den stora fredens krig av Niklas Krog (2004) handlar om ett magiskt land som invaderas av mörka krafter. Huvudkaraktären finner sig plötsligt vara ledaren över ett rike invaderat av mörka demoner som är svåra att besegra.

Nyckeln av Sara Bergmark Elfgren & Mats Strandberg utkom 2013 och utspelar sig i en fiktiv plats i Bergslagen. Den handlar om sex gymnasietjejer som upptäcker att de är häxor och att de är utvalda att rädda världen.

Vanderland av Erik Granström (2016) är den fjärde och sista delen av *Krönikan om den femte konfluxen* och den handlar om ett krig mellan två magiska länder. En båt med ett färdssällskap ger sig av för att befria en gud som de tror hålls fången.

6. Resultat

I detta avsnitt kommer böckerna att först och främst att behandlas kronologiskt efter utgivningsår och utgivningsland. De engelska fantasyböckerna kommer här att hanteras först eftersom England har en äldre historia inom genren och sedan analyseras de svenska böckerna. Därefter kommer det att ske en jämförelse. De engelska böckernas namn på karaktärer är sammanlagt 1071 stycken och de svenska är 728 stycken.

6.1. Fantasy litteratur på engelska från 1950-talet till 2010-talet

The Lion, the Witch and de Wardrobe av C.S. Lewis innehöll 18 namn (t.ex. Lucy, Edmund, Aslan) och *The Fellowship of the ring* av J.R.R. Tolkien innehöll 141 namn (t.ex. Frodo, Gimli, Legolas). Dessa böcker hade inte bara mänskliga karaktärer utan en hel del ickemänskliga som t.ex. alver, hober och djur. Resultatet av analysen visas här i Tabell 1.

Resultaten visar att det är flest nyskapade namn. Genomskinliga namn, namn som betyder något t.ex. *Buttercup* eller namn på andra språk som *Bifur* (isländska för bäver) är en väldigt stor andel namn av de nyskapade och det finns ett stort mått av klangsymbolik. Däremot är de etablerade namnen är ingen särdeles stor andel. Klassnamnen och historiska namn/platser/mytologier är ganska få.

Tabell 1: Översikt över namntyper på 1950-tal i engelsk fantasy litteratur

	Igenkännbara namn	Nyskapade namn
Etablerade namn	16,5 % (23 st)	0 % (0 st)
Historiska namn/ platser/mytologier	5 % (7 st)	0 % (0 st)
Genomskinliga namn	0 % (0 st)	46,7 % (65 st)
Klassnamn	2,9 % (4 st)	7,2 % (10 st)
Klangsymboliska namn	0,7 % (1 st)	21 % (29 st)
Totalt	20,3 % (31 st)	79,7 % (122 st)

Resultaten av undersökningen av böckerna *Elidor* av Alan Garner med 21 namn (t.ex. Roland, Nicolas, Malebron) och *James and the Gigant Peach* av Roald Dahl med 14 namn (James,

Aunt Spike, Centipede) visas i Tabell 2. De nyskapade och de igenkännbara namnen gav ganska jämt resultat, men de nyskapade var något fler. De etablerade namnen förekom i nästan lika hög grad som de genomskinliga. De historiska namnen saknades.

Tabell 2: Översikt över namntyper på 1960-tal i engelsk fantasy litteratur

	Igenkännbara namn	Nyskapade namn
Etablerade namn	33,3 % (13 st)	0 % (0 st)
Historiska namn/ platser/mytologier	0 % (0 st)	0 % (0 st)
Genomskinliga namn	2,5 % (1 st)	33,3 % (13 st)
Klassnamn	5,2 % (2 st)	18 % (7 st)
Klangsymboliska namn	0 % (0 st)	7,7 % (3 st)
Totalt	48,5 % (16 st)	51,5 % (17 st)

Resultatet av 70-talet med böckerna *The Dark is Rising* av Susane Cooper som innehöll 67 namn (t.ex. Will, Frank, Barbara) och *The Crystal Cave* av Mary Stewart som innehöll 71 namn (t.ex. Merlin, Niniane, Keridwen) visas i Tabell 3. De nyskapade namnen är färre än de igenkännbara namnen. De etablerade namnen och de genomskinliga är nästan lika många. De historiska namnen är många (antagligen till följd av att *The Crystal Cave* är en arthuriansk fantasy). De klangsymboliska är ganska många. De flesta karaktärerna är människor.

Tabell 3: Översikt över namntyper på 1970-tal i engelsk fantasy litteratur

	Igenkännbara namn	Nyskapade namn
Etablerade namn	26,4 % (34 st)	0 % (0 st)
Historiska namn/ platser/mytologier	26,4 % (34 st)	0 % (0 st)
Genomskinliga namn	0,7 % (1 st)	26,4 % (34 st)
Klassnamn	3,1 % (4 st)	7,7 % (10 st)
Klangsymboliska namn	3,1 % (4 st)	6,2 % (8 st)
Totalt	51,5 % (65 st)	48,5 % (61 st)

Resultat av 80-talet med böckerna *Mort* av Terry Pratchett som innehöll 60 namn (t.ex. Leezek, Granny Weatherwax, Death) och *Howl's Moving Castle* av Diana Wynne Jones som innehöll 43 namn (t.ex. Sophie, Calcifer, Jane Farrier) visas i Tabell 4. De igenkännbara namnen är färre än de nyskapade namnen. De genomskinliga är fler än de etablerade och de historiska och klangsymboliska är få.

Tabell 4: Översikt över namntyper på 1980-tal i engelsk fantasy litteratur

	Igenkännbara namn	Nyskapade namn
Etablerade namn	24,2 % (22 st)	0 % (0 st)
Historiska namn/ platser/mytologier	5,5 % (5 st)	0 % (0 st)
Genomskinliga namn	0 % (0 st)	42,9 % (39 st)
Klassnamn	3,3 % (3 st)	19,8 % (18 st)
Klangsymboliska namn	1 % (1 st)	3,3 % (3 st)
Totalt	32,5 % (28 st)	67,5 % (58 st)

Resultatet av 90-talet med böckerna *Nothern Lights/The Golden Compass* av Philip Pullman som innehöll 128 namn (t.ex. Lyra, Roger, Asriel) och *Harry Potter and the Philosophers Stone* av J.K. Rowling som innehöll 164 namn (t.ex. Voldermort, Dedalgus, Alicia) visas i Tabell 5. De nyskapade namnen och de etablerade namnen är nästan lika många och de historiska namnen är flera stycken. De flesta karaktärerna är människor, men ett tiotal från *The Golden Compass* är daimoner och ett tiotal från *Harry Potter*-boken är magiska varelser.

Tabell 5: Översikt över namntyper på 1990-tal i engelsk fantasy litteratur

	Igenkännbara namn	Nyskapade namn
Etablerade namn	32,8 % (101 st)	0 % (0 st)
Historiska namn/ platser/mytologier	7,8 % (24 st)	0 % (0 st)
Genomskinliga namn	0 % (0 st)	39,5 % (120 st)
Klassnamn	4,2 % (13 st)	9 % (28 st)
Klangsymboliska namn	0,9 % (3 st)	5,8 % (18 st)
Totalt	49,2 % (118 st)	50,8 % (122 st)

Resultatet av 2000-talet med böckerna *Magyk* av Angie Sage som innehöll 73 namn (t.ex. Silas, Marcia, Ahlter) och *The Spooks Apprentice* av Joseph Delaney som innehöll 17 namn (t.ex. Tom, Gregory, Malkin) visas i Tabell 6. De nyskapade namnen är många fler än de igenkännbara namnen. De etablerade namnen är fler än de genomskinliga. I *Magyk* var de flesta karaktärer är trollkarlar och människor. I *The Spooks Apprentice* var karaktärerna mestadels människor, men det fanns tre häxor.

Tabell 6: Översikt över namntyper på 2000-tal i engelsk fantasy litteratur

	Igenkännbara namn	Nyskapade namn
Etablerade namn	39,2 % (39 st)	0 % (0 st)
Historiska namn/ platser/mytologier	6,1 % (6 st)	0 % (0 st)
Genomskinliga namn	0 % (0 st)	33,1 % (33 st)
Klassnamn	3,2 % (3 st)	9,2 % (9 st)
Klangsymboliska namn	4,1 % (4 st)	5,1 % (5 st)
Totalt	24,7 % (40 st)	75,3 % (122 st)

Resultatet av 2010-talet med böckerna *Prince of Thorns* av Mark Lawrence som innehöll 114 namn (t.ex. Rike, Jorg, Gerrod) och *Beating of His Wings* av Paul Hoffman som innehöll 140 namn (t.ex. Thomas, Valentine Sforza, Creepsley) visas i Tabell 7. De nyskapade namnen är fler än de igenkännbara. De etablerade namnen är färre än de genomskinliga. De historiska är många. Namnen tillhör människor med undantag av tio demoner.

Tabell 7: Översikt över namntyper på 2010-tal i engelsk fantasy litteratur

	Igenkännbara namn	Nyskapade namn
Etablerade namn	17,7 % (49 st)	0 % (0 st)
Historiska namn/ platser/mytologier	11,5 % (32 st)	0 % (0 st)
Genomskinliga namn	0 % (0 st)	41 % (114 st)
Klassnamn	7,6 % (21 st)	17,3 % (48 st)
Klangsymboliska namn	1,7 % (5 st)	3,2 % (9 st)
Totalt	37,2 % (76 st)	62,7 % (128 st)

6.1.1. Sammanfattning av namnförändring i engelsk fantasy litteratur

Nämnvärda resultat som framkom under analysen av de här böckerna var att det var många fler nyskapade namn än igenkännbara namn under 1950-talet. Genomskinliga namn var en väldigt stor andel namn och det fanns ett stort mått av klangsymbolik. Klassnamnen och historiska namn/platser/mytologier var ganska få. Inte heller etablerade namn var en särdeles stor andel. På 60-talet var det ganska jämt mellan nyskapade och igenkännbara namn, men det fanns något fler nyskapade. Däremot var de etablerade namnen mycket fler och förekom i lika hög grad som de genomskinliga. Klassnamnen var vanligare än på 50-talet, men de historiska saknades och de klangsymboliska namnen blev färre.

I 70-talsböckerna märktes det att de nyskapade namnen minskade och att de igenkännbara namnen ökade något. De etablerade namnen och de genomskinliga hade lika stor andel även om båda minskade procentmässigt och klassnamnen minskade. De historiska namnen och de klangsymboliska namnen ökade däremot. På 80-talet minskade de igenkännbara namnen till förmån för de nyskapade. De etablerade personnamnen minskade inte nämnvärt, men de genomskinliga ökade märkbart tillsammans med klassnamnen. De klangsymboliska minskade och lika så även de historiska.

I 90-talsböckerna var de nyskapade namnen och de igenkännbara namnen ganska jämnt fördelade, men de etablerade namnen hade ökat. Även de historiska namnen hade blivit fler och lika så hade de klangsymboliska. Klassnamn och genomskinliga namn hade minskat. På 2000-talet var de nyskapade namnen återigen fler än de igenkännbara. De etablerade personnamnen ökade och översteg de genomskinliga. De historiska namnen och klassnamnen blev färre medan de klangsymboliska ökade igen.

På 2010-talet hade de nyskapade namnen minskat något igen, men var fortfarande fler än de igenkännbara namnen. De etablerade namnen minskade kraftigt medan de genomskinliga och historiska ökade. Även klassnamnen ökade medan de klangsymboliska blev färre.

6.2. Fantasy litteratur på svenska från 1950-talet till 2010-talet

De svenska böckernas resultat är däremot följande. 50-talets resultat med böckerna *Mio, min Mio* av Astrid Lindgren som innehöll 20 namn (t.ex. Jum-jum, Miramis, Kato) och *Alla tiders Pelle Svanslös* av Gösta Knutsson som innehöll 43 namn (Maja, Måns, Murre) visas i Tabell 8. De igenkännbara namnen är något fler än de nyskapade namnen. De genomskinliga

namnen och de etablerade namnen är nästan lika många och klassnamnen är en ganska stor andel samt de klangsymboliska. De historiska är däremot få. I *Mio, min Mio* är alla människor utom en ande och en häst. I *Alla tiders Pelle Svanslös* finns bara en mänsklig karaktär. Alla andra är katter med undantag av en hund.

Tabell 8: Översikt över namntyper på 1950-tal i svensk fantasy litteratur

	Igenkännbara namn	Nyskapade namn
Etablerade namn	29,8 % (25 st)	0 % (0 st)
Historiska namn/ platser/mytologier	1,1 % (1 st)	0 % (0 st)
Genomskinliga namn	5,6 % (4 st)	25,4 % (22 st)
Klassnamn	12 % (10 st)	9,5 % (8 st)
Klangsymboliska namn	7,1 % (6 st)	9,5 % (8 st)
Totalt	62,2 % (33 st)	37,7 % (20 st)

Resultatet som går att se av undersökningen av namnen i *Biskop Hattos torn* som innehöll 24 namn (Kilper, Henrik, Gregorius) och *Vår man i Nyhavn eller de kalla männen från Atlantis* som innehöll 22 namn (Odner, Gereon, Arr) av Sven Christer Swahn från 60-talet visas i Tabell 9. De nyskapade namnen är fler än de igenkännbara. De etablerade är mycket färre än de genomskinliga. De historiska namnen är ganska många. Alla karaktärerna i båda böckerna är människor med undantag av två hästar.

Tabell 9: Översikt över namntyper på 1960-tal i svensk fantasy litteratur

	Igenkännbara namn	Nyskapade namn
Etablerade namn	15,3 % (9 st)	0 % (0 st)
Historiska namn/ platser/mytologier	22 % (13 st)	0 % (0 st)
Genomskinliga namn	0 % (0 st)	27,1 % (16 st)
Klassnamn	17 % (10 st)	5 % (3 st)
Klangsymboliska namn	1,6 % (1 st)	12 % (7 st)
Totalt	52,7 % (20 st)	47,3 % (18 st)

Resultatet av 70-talet med Astrid Lindgrens *Bröderna Lejonhjärta* som innehöll 17 namn (t.ex. Sofia, Katla, Jonathan) och Maria Gripe med *Tordyveln flyger i skymningen* som innehöll 59 namn (t.ex. Jonas, Anika, David) visas i Tabell 10. De etablerade namnen är många. De genomskinliga namnen är också många, men de etablerade är flest. Namnen är lagda på människor med undantag för en drake.

Tabell 10: Översikt över namntyper på 1970-tal i svensk fantasy litteratur

	Igenkännbara namn	Nyskapade namn
Etablerade namn	50 % (37 st)	0 % (0 st)
Historiska namn/ platser/mytologier	8,2 % (6 st)	0 % (0 st)
Genomskinliga namn	5,4 % (4 st)	21,6 % (16 st)
Klassnamn	6,7 % (5 st)	2,7 % (2 st)
Klangsymboliska namn	2,7 % (2 st)	2,7 % (2 st)
Totalt	77,9 % (53 st)	22,1 % (15 st)

Resultatet av 80-talet med *Rövarna i Skuleskogen* av Kerstin Ekman som innehöll 178 namn (t.ex. Granarv, Skord, Magnus) och *Sagan om Ingeland* av Alf Hambes som innehöll 26 namn (t.ex. Inge, Gyllenhorn, Frille) visas i Tabell 11. De nyskapade namnen är fler än de igenkännbara. De etablerade namnen är färre än de genomskinliga medan de historiska är tämligen många. Klassnamnen är också många. I *Rövarna i Skuleskogen* innehåller till största del människonamn, men det finns ett antal hästnamn, några hundnamn och ett fåtal konamn. Dessutom är huvudkaraktären ett troll. I *Sagan om Ingeland* är alla namn människonamn.

Tabell 11: Översikt över namntyper på 1980-tal i svensk fantasy litteratur

	Igenkännbara namn	Nyskapade namn
Etablerade namn	18,5 % (38 st)	0 % (0 st)
Historiska namn/ platser/mytologier	11,7 % (24 st)	0 % (0 st)
Genomskinliga namn	0 % (0 st)	43 % (88st)
Klassnamn	14,7 % (30 st)	4,3 % (9 st)
Klangsymboliska namn	4,3 % (9 st)	3,5 % (7 st)
Totalt	34 % (68 st)	66 % (132 st)

Resultatet av 90-talet med böckerna *Sejtes skatt* av Moni Nilsson-Bränneström som innehöll 24 namn (t.ex. Oella, Ham, David) och *Johannesnatten* av Gull Åkerblom som innehöll 25 namn (t.ex. Mathilda, Ragnar, Pelle) visas i Tabell 12. De nyskapade namnen är färre än de igenkännbara namnen. De etablerade namnen är fler än de genomskinliga. De historiska namnen och klassnamnen är få. Karaktärerna i båda böckerna är mänskliga med undantag för två katter och två hästar.

Tabell 12: Översikt över namntyper på 1990-tal i svensk fantasy litteratur

	Igenkännbara namn	Nyskapade namn
Etablerade namn	37,8 % (20 st)	0 % (0 st)
Historiska namn/ platser/mytologier	11,3 % (6 st)	0 % (0 st)
Genomskinliga namn	0 % (0 st)	28,4 % (15 st)
Klassnamn	0 % (0 st)	5,6 % (3 st)
Klangsymboliska namn	3,7 % (2 st)	13,2 % (7 st)
Totalt	65,2 % (st 28)	34,8 % (15 st)

Resultatet av 2000-talet med böckerna *Mahognyögat* av Maud Mangold som innehöll 32 namn (t.ex. Fanny, Petter, Gomma) och *Den stora fredens krig* av Niklas Krog som innehöll 34 namn (t.ex. Sayn, Rafaela, Khorog) visas i Tabell 13. De nyskapade namnen är något fler än de igenkännbara. De etablerade namnen är färre än de genomskinliga. Klassnamnen är

tämligen många. I *Mahognyögat* är alla karaktärerna människor utom fyra troll, en dvärg och en grävling. I *Den stora fredens krig* tillhör alla namn människor utom tre drakvarelser namn.

Tabell 13: Översikt över namntyper på 2000-tal i svensk fantasy litteratur

	Igenkännbara namn	Nyskapade namn
Etablerade namn	22 % (13 st)	0 % (0 st)
Historiska namn/ platser/mytologier	20,3 % (12 st)	0 % (0 st)
Genomskinliga namn	0 % (0 st)	30,6 % (18 st)
Klassnamn	1,7 % (1 st)	17 % (10 st)
Klangsymboliska namn	1,7 % (1 st)	6,7 % (4 st)
Totalt	44,4 % (24 st)	55,6 % (30 st)

Resultat av 2010-talet med *Nyckeln* av Sara Bergmark Elfgren & Mats Strandberg som innehöll 139 namn (t.ex. Linnéa, Vanessa, Ida) och *Vanderland* av Erik Granström som innehöll 131 namn (t.ex. Aldrun, Frimrinda, Hildur) visas i Tabell 14. De nyskapade är färre än de igenkännbara namnen. De etablerade namnen är många fler än de genomskinliga. *Nyckeln* karaktärerna är människor med undantag för fem djurnamn.

Tabell 14: Översikt över namntyper på 2010-tal i svensk fantasy litteratur

	Igenkännbara namn	Nyskapade namn
Etablerade namn	42,7 % (91 st)	0 % (0 st)
Historiska namn/ platser/mytologier	8 % (17 st)	0 % (0 st)
Genomskinliga namn	2,8 % (6 st)	23,7 % (50 st)
Klassnamn	1,8 % (4 st)	8,5 % (18 st)
Klangsymboliska namn	3,2 % (7 st)	9,3 % (20 st)
Totalt	56,8 % (116 st)	43,2 % (88 st)

6.2.1. Sammanfattning av namnförändring i svensk fantasy litteratur

På 50-talet var de igenkännbara namnen något fler än vad de nyskapade namnen var. De genomskinliga namnen och de etablerade personnamnen var lika många och klassnamnen var en ganska stor andel samt de klangsymboliska namnen. De historiska var däremot få. I 60-talsböckerna var de nyskapade namnen nästan lika många som de igenkännbara. De etablerade hade halverats i mängd medan de historiska drastiskt hade ökat. De genomskinliga hade sjunkit något, men inte nämnvärt mycket. På 70-talet var de igenkännbara många fler än vad de nyskapade namnen var. De etablerade namnen ökade och lika så de historiska. De genomskinliga och klassnamnen minskade och lika så gjorde de klangsymboliska. De igenkännbara namnen var en mycket större andel än de nyskapade.

I 80-talsböckerna ökade de nyskapade namnen och de igenkännbara minskade. De etablerade personnamnen hade sjunkit drastiskt medan de historiska hade blivit många, många fler. De genomskinliga hade ökat mycket och lika så klassnamn. De klangsymboliska hade däremot minskat. På 90-talet ökade de igenkännbara namnen igen och de nyskapade minskade. De etablerade namnen blev en mycket större andel och lika så de klangsymboliska. De historiska sjönk något medan de genomskinliga blev mycket färre och lika så klassnamnen.

I 2000-talsböckerna hade de nyskapade namnen ökar något och låg nästan lika med de igenkännbara namnen. De klangsymboliska namnen minskade och de historiska blev många fler medan de etablerade minskade. De genomskinliga ökade och klassnamnen blev fler.

På 2010-talet hade de nyskapade sjunkit medan de igenkännbara hade blivit något fler, men de var fortfarande nästan lika många. De etablerade namnen hade stigit mycket i procent. De historiska namnen hade drastiskt sjunkit och de genomskinliga hade blivit något färre. Klassnamnen hade sjunkit medan de klangsymboliska hade blivit något fler.

6.3. Jämförelse av namn i svensk och engelsk fantasy litteratur

Först och främst kan det i en jämförelse observeras att valet av namntyper i Sverige och England skiljer sig mycket från varandra (se Tabell 15 s. 30). De igenkännbara namnen är mycket vanligare i svensk fantasy litteratur än i engelsk. I alla de sju undersökta decennierna så var de igenkännbara namnen flest i de svenska resultaten. Däremot i engelsk fantasy överväger de nyskapade i fem decennier av sju.

Tabell 15: Översikt över namntyper i engelsk och svensk fantasy litteratur totalt

År	Igenkä. na.	Ny. na.	Etabl. na.	Hist. na.	Geno. na.	Kla. na.	Klang. na.
50-tal							
SV	62,2 %	37,7 %	29,8 %	1,1 %	31 %	21,5 %	16,6 %
EN	20,3 %	79,7%	16,5%	5 %	46,7 %	10,1 %	21,7 %
60-tal							
SV	52,7 %	47,3 %	15,3 %	22 %	27,1 %	22 %	13,6 %
EN	48,5 %	51,5 %	33,3 %	0 %	35,9 %	23,2 %	7,7 %
70-tal							
SV	77,9 %	22,1 %	50 %	8,2 %	27 %	9,4 %	5,4 %
EN	51,5 %	48,5 %	26,4 %	26,4 %	27,1 %	10,8 %	9,3 %
80-tal							
SV	34 %	66 %	18,5 %	11,7 %	43 %	19 %	7,8 %
EN	32,5 %	67,5 %	24,2 %	5,5 %	42,9 %	23,1 %	4,3 %
90-tal							
SV	65,2 %	34,8 %	37,8 %	11,3 %	28,4 %	5,6 %	16,9 %
EN	49,2 %	50,8 %	32,8 %	7,8 %	39,5 %	13,2 %	6,7 %
200-tal							
SV							
EN	44,4 %	55,6 %	22 %	20,3 %	30,6 %	18,7 %	8,4 %
	24,7 %	75,3 %	39,2 %	6,1 %	33,1 %	12,4 %	9,2 %
2010-tal							
SV	56,8 %	43,2 %	42,7 %	8 %	26,5 %	10,3 %	12,5 %
EN	37,2 %	62,7 %	17,7 %	11,5 %	41 %	24,9 %	4,9 %

På det hela taget kan det observeras att etablerade namn i genomsnitt är vanligare i svensk fantasy än i engelsk. Det finns flest i svensk fantasy i fyra av de sju undersökta decennierna. Däremot så har den engelska litteraturen i undersökningen fler genomsnittliga namn än vad den svenska litteraturen har. De engelska böckerna har flest i sex decennier av sju.

De historiska namnen, namn på platser och på mytologiska varelser är flest i den svenska fantasy litteraturen. Av de undersökta decennierna så har de svenska böckerna flest i fyra av

dessa. Klassnamnen är avvikande. Engelska fantasyn tenderar att ha mer av dem. Den engelska litteraturen har mest i fem av de undersökta sju decennierna. De klangsymboliska namnen tenderar att vara fler i den svenska litteraturen än i den engelska. Den svenska fantasyn har flest i fyra av de sju undersökta decennierna. Dessutom verkar den svenska fantasyn procentmässigt ha mer klangsymbolism på igenkännbara namn, medan de engelska har mest klangsymbolism på de nyskapade.

7. Diskussion & slutsatser

Syftet med denna uppsats var att se om namngivningsmönster i fantasy litteratur har förändrats över tid och om denna förändring har skett samtidigt och på samma sätt i fantasy utgiven i Sverige respektive i Storbritannien.

Resultaten visar att skillnader finns mellan namntyperna som används i fantasy litteraturen från 1950-talet till 2010-talet. Som det har observerats i den här undersökningen (se Tabell 15 s. 30) finns det en skillnad i hur frekvent förekommande namntyperna är över tid. Däremot har inte någon namntyp slutat användas. Det är samma namntyper förr och nu, men det varierar vilka som används mest under specifika perioder.

Utvecklingen följer inte samma mönster i de båda länderna, inte heller med en kronologisk fördröjning i Sverige som man annars kunnat vänta sig. Eftersom Storbritannien är ursprungslandet för begreppet fantasy så kunde det ha varit så.

Vari består då skillnaderna av: vilka namntyper förekommer mer respektive mindre över tid? Denna fråga har redan besvarats i 6.1.1. och 6.2.1., men det kan lyftas fram att de historiska/plats/mytologi - namnen har blivit en större andel namn i svensk och i engelsk fantasy. Dessa namn kräver en förförståelse (Neethling, 2016:310). Dessa namnen är ämnade att bli tolkade till historia eller mytologier. Även platser kan förekomma som namn på karaktärer. I svensk fantasy är de något fler, främst från nordisk mytologi. I engelsk fantasy har inte lika många namn på mytologier, men det finns anknytningar till Arthur-legenden i vissa böcker.

Klassnamnen går i vågor och är tämligen oförändrade över tid. De kan ha blivit något färre i svensk fantasy och förekommer mer i engelsk fantasy, vilket troligtvis kan härledas till samhällsstruktur.

De genomskinliga namnen är över tid i stort sett oförändrade i den engelska fantasyn dvs. en relativt hög andel medan i den svenska så ökade de på 80-talet och har efter det gradvis minskat. De genomskinliga namnen kunde innehålla många olika språk, speciellt i den engelska fantasyn.

När fantasyn i Storbritannien hade sitt stora genomslag på 1950-talet så fanns det mest nyskapade namn, men sedan minskade detta och orsaken går troligtvis att söka i en viss mättnad på fantasifyllda namn. Under 80-talet har de nyskapade namnen åter ökat. Det kan vara ett samband med att på den tiden sökte sig fantasy litteraturen bakåt och hämtade inspiration från tidigare verk (Holmberg, 1995:147). De minskade sedan i antal, men på 2000-

talet blev de nyskapade namnen fler igen. På 2010-talet kan man däremot se att de har minskat. De nyskapade namnen ligger oftast på runt 40-50 %, men då och då stiger andelen och det kan ha att göra med landets fantasyhistoria. När andelen nyskapade blir större så för det med sig att de igenkännbara blir färre.

Detta mönster stämmer inte på svensk fantasy, troligen på grund av att fantasy inte var omtyckt i Sverige och hade svårt att etablera sig under 50-talet. Enligt Ekholm så var författarna tvungna att förklä fantasyn och göra den så realistisk som möjligt. I denna undersökning går det att se att på 80-talet var de nyskapade namnen som högst i antal, vilket kan ha sin grund i att det var då som fantasyöversättningar började massproduceras i Sverige (Ekholm, 2000:63). Det kan ha inspirerat svenska fantasyförfattare att våga nyskapa namn. Däremot på 90-talet skedde åter en tillbakagång till de igenkännbara namnen, kanske pga. att på 90-talet fick svenska fantasyförfattare hård konkurrens mot översättningar (Ekholm, 2000:65). En viss mättnad på fantasygenren började märkas samt att svenska fantasyn ville profilera sig i konkurrensen. På 2000-talet steg användandet av de nyskapade namnen igen och har sedan på 2010-talet sjunkit lite. I framtiden kan vi alltså från svensk litteratur förvänta oss en återgång igen till de igenkännbara namnen. Det är en växelverkan mellan nyskapade och igenkännbara namn i Sverige. Kanske kommer namngivningen i framtiden att följa samma mönster som de engelska böckerna.

Kulturerna och historia har här skapat skillnader och som Wint-Val också har kommit fram till så spelar både historia, kulturbakgrund och språk in i vilka namn som ges (Wint-Val, 2012:2-6). Den svenska och engelska litteraturen har helt olika förutsättningar. Namnen väljs efter denna faktor. Det som skiljer mest är att den engelska fantasyhistorien över lag har mer genomskinliga namn än den svenska medan den svenska fantasyhistorien har mer igenkännbara namn. Även de etablerade namnen har haft en väldigt stor roll i svensk fantasy. Självklart måste författarens personlighet och intressen skapa betydelse vid namngivning, lika mycket som karaktärernas som Nyström poängterar (Nyström, 2013:12-14).

Mina hypoteser var att det kommer att finnas en markant skillnad i fantasyhistorien vad gäller namnen på karaktärerna beroende på årtal som de är utgivna och att klassnamnen och de genomskinliga namnen kommer att vara färre i nutida böcker medan de etablerade namnen ökar. Jag trodde även att mytologiska och historiska namn skulle bli färre medan de påhittade namnen varken skulle bli fler eller färre. Jag hade även en hypotes att den förändring som har skett i Storbritannien med namnskicket i fantasy inte har skett i Sverige än, men att vi är på väg mot den.

De flesta av mina hypoteser blev överbevisade. Ja, det fanns en markant skillnad i fantasylitteraturen vad det gäller namnen på karaktärerna beroende på årtal då böckerna är utgivna, men klassnamnen och de genomskinliga namnen har inte blivit färre medan de etablerade inte har ökat i en rak linje. De mytologiska och historiska namnen blev fler, inte färre och de nyskapade namnen stod inte alls på samma nivå. De ökade och minskade mellan decennierna.

Birgit Falck-Kjällquist har kommit fram till att namnen liknar varandra eller skiljer sig från varandra beroende på vilken genre som litteraturen har så undersökningar av namn borde ske efter genrer (Falck-Kjällquist, 2016:330). Fantasygenren är en genre där texterna skiljer sig mycket mellan varandra. Alltså borde kanske fantasylitteratur analyseras efter texttyp då det kan ge den bästa bilden av hur namngivningen ser ut. De olika textvärldarna ger olika förutsättningar för namngivning t.ex. om den utspelar sig i den ”verkliga” världen så ligger det sig helt naturligt att de etablerade namnen används, men inte alltid. En annan förutsättning för namngivning som inte i denna undersökning togs upp var den inre kulturen mellan olika folkslag i böckerna, till exempel Tolkiens alver och dvärgar (Baker, 2014:7).

De genomskinliga namnen innehöll nu både ikoner, symboler och index. Kanske skulle en framtida studie kunna belysa detta bättre om dessa undersöktes åtskilda. Vissa kan ha använts mer frekvent än andra. Smith har kommit fram till att t.ex. författaren väljer ikoniska likheter för att styra associationerna (Smith, 2016:304). Vilken del av de genomskinliga namnen som gjorde detta framkom inte i min undersökning.

Däremot syns det tydligt att Burelbach inte såg de etablerade namnens stora roll som namngivning (Burelbach, 1982:8-9). De etablerade namnen är en ganska stor del av namnen och värdig en egen kategori.

Det syns (se Tabell 15 s.30) att de nyskapade namnen innehåller en stor andel genomskinliga namn och att de helt fantasifulla ”märkliga” namnen egentligen inte är så många. Frågan är om detta skiljer sig drastiskt mot andra genrer av litteratur, t.ex. Science fiction, skräck och deckare. Annars är just fantasifyllda namn en omhuldad myt om fantasyn. Min undersökning visar att det inte är så entydigt.

Sammanfattningsvis kan man åter poängtera att den svenska fantasygenren har över tiden 1950 till 2010 en större andel igenkännbara och etablerade namn, vilket kan förklaras dels med misstron och etableringssvårigheter då fantasyn infördes och till och med fick maskeras. Troligen på grund av svensk mentalitet och svensk samhällsstruktur där andra genrer prioriteras, t.ex. speciellt riktade ungdomsböcker och kriminalromaner. Detta begränsade och hämmade den svenska fantasyförfattarens namnval. När fantasyn fick fotfäste i Sverige ökade

andelen genomskinliga och speciellt de nyskapade namnen. Då vågade den svenska fantasyförfattaren laborera med fantasifulla namn som visar att även det svenska språket har stor förmåga och kapacitet, kan tänjas, formas och bilda både vackra och annorlunda associations- eller icke associationsbundna namn. Det är dock ingen rak linje från etablerade namn till nyskapade namn utan en viss växelverkan märks mellan namntyperna som tidigare redovisats i undersökningen. Denna utveckling har jag tolkat som en marknadsmättnad och ett behov av variation. I den engelska fantasyn fanns inte denna etableringsproblematik utan här accepteras genren direkt och böckerna innehåller från början många nyskapade namn.

8. Sammanfattning

I den här undersökningen har jag haft som syfte att se om det finns ett förändrat namngivningsmönster i fantasylitteratur som har skett över tid och om denna förändring sker samtidigt och på samma sätt i fantasy från Sverige och i fantasy från Storbritannien. Målet var att svara på om det finns en skillnad mellan namntyperna förr och nu. Vad är det som skiljer? Vilka typer av namn förekommer mer respektive mindre över tid? Följer svensk fantasy och brittisk fantasy samma förändringsmönster?

Till denna undersökning valdes 28 böcker, 14 engelska och 14 svenska. Dessa var valda två från varje årtionde från 50-talet till nutid. Dessa böcker excerperades och namnen analyserades. Resultaten presenterades sedan procentmässigt i tabeller i kronologisk ordning efter utgivningsår och land och sedan skedde jämförelser mellan dessa.

Det framkom att namntyperna i svensk och engelsk fantasy skiljer sig från varandra. De igenkännbara namnen är vanligare i svensk fantasylitteratur än i engelsk pga. etableringssvårigheter för svensk fantasy enligt Ekholm (Ekholm, 2000:63). De nyskapade namnen är flest i England där genren har sitt ursprung anser Holmberg (Holmberg, 1995:14). De etablerade namnen är vanligare i svensk fantasy än i engelsk. Den engelska litteraturen har i undersökningen fler genomskinliga namn än vad den svenska litteraturen har. De historiska namnen, namn på platser och på mytologiska varelser var flest i den svenska fantasylitteraturen där många namn hämtas ur nordisk mytologi. Engelska fantasyn tenderar att ha mer av klassnamnen och förklaringen kan ligga i engelsk samhällsstruktur. De klangsymboliska namnen lutar åt att vara fler i den svenska litteraturen än i den engelska.

Det finns ingen skillnad i vilka namntyper som används utan de används fortfarande allihop. Det är samma namntyper förr och nu, men det varierar vilka som används under vissa perioder. Det går att se samband då vissa namntyper används mer än andra under en viss tid till följd av fantasylitteraturens historia i landet. Englands och Sveriges fantasy har en helt olik historia, bakomliggande kultur och språk, vilket har skapat skillnader. Det finns många aspekter och kriterier som kan avspegla sig i ett specifikt namnval (som t.ex. samhällsstruktur/kultur/språk/modetrender/tidsepoker samt författarens personlighet och intressen mm.) men jag har valt i första hand en onomastisk synvinkel att betrakta fantasyns namn.

9. Referenslista

- Adams, Michael (2000) Cratchit: The Etymology. I: *Literary Onomastics* 1. The College at Brockport, Tillgänglig: <https://www.brockport.edu/english/docs/AdamsOffprint.pdf> (Hämtad 2017-03-03)
- Algeo, John. (1982) "Magic Names: Onomastics in the Fantasies of Ursula Le Guin" *Names: A Journal of Onomastics* Volume: 30 Issue 2: 59-67.
- Algeo, John. (1984) "The Toponymy of Middle-Earth" *Names: A Journal of Onomastics* Volume: 33 Nos. 1-2
- Algeo, John. (1986), "The Names of Oz: Onomastics in the Fantasies of L. Frank Baum" In *From Oz to The Onion Patch*, edited by Callary, Edward, s. 130-146. Dekalb, IL: North Central Name Soc.
- Baker-Smemoe, Wendy, Wilcox, Brad, Brown, Bruce & Hoskisson, Paul (2014) "Naming Practices in J.R.R. Tolkien's Invented Languages," *Journal of Literary Onomastics*: Vol. 3: Iss. 1, Article 2. (Elektronisk)
Tillgänglig: <http://digitalcommons.brockport.edu/jlo/vol3/iss1/2> (Hämtad 2017-03-03)
- Bertie Neethling (2016) Names in Songs: A Comparative Analysis of Billy Joel's We Didn't Start the Fire and Christopher Torr's Hot Gates. Hough, Carole (red.) *The Oxford handbook of names and naming*, 2016, s 310-330. Oxford University
- Birgit Falck-Kjällquist (2016) Genre-based Approaches to Names in Literature. Hough, Carole (red.) *The Oxford handbook of names and naming*, 2016, s 330-344. Oxford University
- Broadwell, Elizabeth. (1990) "Essë and Narn: Name, Identity and Narrative in the Tale of Túrin Turambar", *Mythlore: A Journal of J. R. R. Tolkien, C. S. Lewis, Charles Williams, and the Genres of Myth and Fantasy* 17.2 [64]
- Burelbach, Frederick M. (1982) "An Introduction to Naming in the Literature of Fantasy," *Literary Onomastics Studies*: Vol. 9, Artikel 11. (Elektronisk)
Tillgänglig: <http://digitalcommons.brockport.edu/los/vol9/iss1/11> (Hämtad 2016-09-09)
- Christopher, Joe R. (2012) "Two Proto-Arthurian Names in The Silmarillion: A Conjecture" *Lamp-Post of the Southern California C. S. Lewis Society* 34.1 : 3-4.
- Debus, Friedhelm (2002). *Namen in literarischen Werken: (Er-)Findung - Form - Funktion*. Stuttgart: Steiner
- Debus, Friedhelm (2004), *Funktionen literarischer Namen*, Institut für Deutsche Sprache, Mannheim.
- Elsen, Hilke (2007) Die Aufgaben der Namen in literarischen Texten - Science Fiction und Fantasy. *Zeitschrift für Literaturwissenschaft und Linguistik* 147 *Genealogische Diskurse* (2007) s. 151-163, Stuttgart: Weimar (Elektronisk). Tillgänglig: <https://epub.ub.uni-muenchen.de/14563/1/14563.pdf> (Hämtad 2017-03-03)
- Ersgård, Carl-William (2014), *Döpt på nytt - Om översättningen av egennamn i sex fantasyromaner*, Språk- och litteraturcentrum, Översättarutbildningen, Lund (Elektronisk).
Tillgänglig: <http://www.lu.se/lup/publication/4463921> (Hämtad 2017-03-03)
- Grant W. Smith, (2016) Theoretical Foundations of Literary Onomastics, Hough, Carole (red.) *The Oxford handbook of names and naming*, 2016, s.295-310. Oxford University
- Jeffrey, David L.(1981) "Recovery: The Name in Lord of the Rings." *Tolkien: New Critical Perspectives*, Lexington: UP of Kentucky
- Leibring, Katharina, (2014). Kattnamn i Pelle Svanslös värld, I: *Svanslöst* nr 2/2014, s. 3 (Elektronisk). Tillgänglig: <https://www.sprakochfolkminnen.se/download/18.323ef1f014b4e512eb52bb/1423598604790/Namn+i+Pelle+Svansl%C3%B6s+v%C3%A4rld.pdf> (Hämtad 2017-03-03)
- Loback, Tom. (1991a), "Essitalmar: The Roots of Middle-Earth Names and Places", *Vinyar*

Tengwar Volume: 22

Loback, Tom. (1991b), "Essitalmar, The Roots of Middle-Earth Names and Places: Thufferin' Thucotash" *Vinyar Tengwar* Volume: 26

Nyström, Staffan (2013) *Namn och namnforskning Ett levande läromedel om ortnamn, personnamn och andra namn*, Version 1, Uppsala 2013. (Elektronisk). Tillgänglig: <https://uu.diva-portal.org/smash/get/diva2:606610/FULLTEXT01.pdf>

Pringle, David (red.) (1998). *The ultimate encyclopedia of fantasy: the definitive illustrated guide*. London: Carlton

Rajec, Elizabeth M. (1978) "Onomastics in the Works of Franz Kafka," *Literary Onomastics Studies*: Vol. 5, Article 14. (Elektronisk) Tillgänglig: <http://digitalcommons.brockport.edu/los/vol5/iss1/14>

Robinson, Christopher. (2008), "The Violence of the Name: Patronymy in Earthsea" *Extrapolation: A Journal of Science Fiction and Fantasy* Volume: 49 Issue 3: 385-402

Robinson, Christopher L. (2013), "What Makes the Names of Middle Earth so Fitting? Elements of Style in the Namecraft of J. R. R. Tolkien", *A Journal of Onomastics*: Vol 61, Issue 2

Simpson, Dale W. (1981), "Names and Moral Character in J. R. R. Tolkien's Lord of the Rings" *Publications of the Missouri Philological Association* 6: 1-5.

Stoler, John A. (1985) "Dickens' Use of Names in Hard Times," *Literary Onomastics Studies*: Vol. 12, Article 15. (Elektronisk) Tillgänglig: <http://digitalcommons.brockport.edu/los/vol12/iss1/15>

Tolkien, J. R. R. (1972). *Träd och blad*. Stockholm: Geber

van Dalen-Oskam, Karina (2013) *Personal names in literature: a quantitative approach*, Huygens Institute for the History of the Netherlands (Royal Netherlands Academy of Arts and Sciences), The Hague (Elektronisk). Tillgänglig: https://pure.knaw.nl/ws/files/476360/2013_VanDalenOskam_Personalnamesinliterature_preprint.pdf (Hämtad 2017-03-03)

van Dalen-Oskam, Karina, de Does, Jesse, Marx, Maarten, Sijaranamual, Isaac, Depuydt, Katrien, Verheij, Boukje & Geirnaert, Valentijn. (2014), Named Entity Recognition and Resolution for Literary Studies. *Computational Linguistics in the Netherlands Journal* 4 (2014) s. 121-136 (Elektronisk) Tillgänglig: <http://www.clinjournal.org/sites/clinjournal.org/files/09-VanDalenOskam-et-al-CLIN2014.pdf> (Hämtad 2017-03-03)

Windt-Val, Benedicta (2012) Personal names and identity in literary contexts, *Names and Identities*, Oslo Studies in Language 4(2), 2012. s. 273–284.

10. Litteraturförteckning

- Cooper, Susan. (2010)[1973]. *The dark is rising*. London: Red Fox
- Delaney, Joseph (2014)[2004]. *The Spook's apprentice*.
- Ekman, Kerstin (1988). *Rövarna i Skuleskogen: roman*. Stockholm: Bonnier
- Granström, Erik (2016). *Vanderland: fjärde delen av krönikan om den femte konfluxen*. Stockholm: Coltso/Ersatz
- Hambe, Alf (1984). *Sagan om Ingeland*. Stockholm: Atlantis
- Hoffman, Paul (2014). *The Beating of his Wings*.
- Jones, Diana Wynne (2001). *Howl's moving castle*. 1st Harper Trophy ed. New York, NY: HarperTrophy
- Knutsson, Gösta (1998[1951]). *Alla tiders Pelle Svanslös!*. [Faks.-utg.] Stockholm: Bonnier Carlsen
- Krog, Niklas (2004). *Den stora fredens krig*. Stockholm: Rabén & Sjögren
- Lawrence, Mark (2012). *Prince of Thorns*.
- Lindgren, Astrid (1997). *Mio, min Mio*. 8. uppl. Stockholm: Rabén & Sjögren
- Lindgren, Astrid (1983). *Bröderna Lejonhjärta*. 5. ed. Stockholm: Rabén & Sjögren
- Lewis, C. S. (2007[1950]). *The lion, the witch and the wardrobe*. London: HarperCollins Children's
- Mangold, Maud (2004). *Mahognyögat*. 3. uppl. Stockholm: Rabén & Sjögren
- Nilsson, Moni (1998). *Sejtes skatt*. Stockholm: Natur och kultur
- Pratchett, Terry (1988). *Mort: a Discworld novel*.
- Pullman, Philip (2001). *Northern lights*. London: Scholastic
- Rowling, J. K. (1997). *Harry Potter and the philosopher's stone*. London: Bloomsbury
- Sage, Angie (2005). *Magyk*. Bloomsbury Children's
- Stewart, Mary (2012)[1970]. *The Crystal Cave*. HODDER & STOUGHTON GENERAL DIVISION
- Strandberg, Mats & Bergmark Elfgren, Sara (2013). *Nyckeln*. 1. uppl. Stockholm: Rabén & Sjögren
- Swahn, Sven Christer (1960). *Biskop Hattos torn*. Stockholm: Rabén & Sjögren
- Swahn, Sven Christer (1967). *Vår man i Nyhavn eller De kalla männen från Atlantis*. Stockholm: Rabén & Sjögren
- Tolkien, J. R. R. (1998[1954]). *The fellowship of the ring*. London: HarperCollins
- Åkerblom, Gull (1992). *Johannesnatten*. Stockholm: Bonniers juniorförl.

Frida Jalhed

Besöksadress: Kristian IV:s väg 3
Postadress: Box 823, 301 18 Halmstad
Telefon: 035-16 71 00
E-mail: registrator@hh.se
www.hh.se